

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ
**ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ
ΣΠΟΥΔΕΣ**

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Σάββατο 1 Απριλίου 2023

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αριστοτέλης, Ηθικά Νικομάχεια, Β 1.5 – 8, 1103b2 - 25

Μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὸ γινόμενον ἐν ταῖς πόλεσιν· οἱ γὰρ νομοθέται τοὺς πολίτας ἐθίζοντες ποιοῦσιν ἀγαθοὺς, καὶ τὸ μὲν βούλημα παντὸς νομοθέτου τοῦτ' ἐστίν, ὅσοι δὲ μὴ εὖ αὐτὸ ποιοῦσιν ἀμαρτάνουσιν, καὶ διαφέρει τούτῳ πολιτεία πολιτείας ἀγαθὴ φαύλης. Ἔτι ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ διὰ τῶν αὐτῶν καὶ γίνεται πᾶσα ἀρετὴ καὶ φθείρεται, ὁμοίως δὲ καὶ τέχνη· ἐκ γὰρ τοῦ κιθαρίζειν καὶ οἱ ἀγαθοὶ καὶ κακοὶ γίνονται κιθαρισταί. Ἀνάλογον δὲ καὶ οἰκοδόμοι καὶ οἱ λοιποὶ πάντες· ἐκ μὲν γὰρ τοῦ εὖ οἰκοδομεῖν ἀγαθοὶ οἰκοδόμοι ἔσονται, ἐκ δὲ τοῦ κακῶς κακοί. Εἰ γὰρ μὴ οὕτως εἶχεν, οὐδὲν ἂν ἔδει τοῦ διδάξοντος, ἀλλὰ πάντες ἂν ἐγίνοντο ἀγαθοὶ ἢ κακοί.

Οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν ἔχει· πράττοντες γὰρ τὰ ἐν **τοῖς συναλλάγμασι** τοῖς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους γινόμεθα οἱ μὲν δίκαιοι οἱ δὲ ἄδικοι, πράττοντες δὲ τὰ ἐν **τοῖς δεινοῖς** καὶ ἐθιζόμενοι φοβεῖσθαι ἢ θαρρεῖν οἱ μὲν ἀνδρεῖοι οἱ δὲ δειλοί. Ὅμοίως δὲ καὶ τὰ περὶ τὰς ἐπιθυμίας ἔχει καὶ τὰ περὶ τὰς ὀργάς· οἱ μὲν γὰρ σώφρονες καὶ πρᾶοι γίνονται, οἱ δ' ἀκόλαστοι καὶ ὀργίλοι, οἱ μὲν ἐκ τοῦ οὕτωςι **ἐν αὐτοῖς** ἀναστρέφεσθαι, οἱ δὲ ἐκ τοῦ οὕτωςι. Καὶ ἐνὶ δὴ λόγῳ ἐκ τῶν ὁμοίων ἐνεργειῶν αἱ ἕξεις γίνονται. Διὸ δεῖ τὰς ἐνεργείας ποιᾶς ἀποδιδόναι· κατὰ γὰρ τὰς τούτων διαφορὰς ἀκολουθοῦσιν αἱ ἕξεις. Οὐ μικρὸν οὖν διαφέρει τὸ οὕτως ἢ οὕτως εὐθὺς ἐκ νέων ἐθίζεσθαι, ἀλλὰ πάμπλου, μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν.

Β. Παρατηρήσεις

Α.1.α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο [Μονάδες 2]. Να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν [Μονάδες 2].

1. Κατά τον Αριστοτέλη η ποιότητα των πράξεων δεν επηρεάζει ιδιαίτερα την ποιότητα των ἔξεων.

2. Κατά τον Αριστοτέλη ο τρόπος που διαχειριζόμαστε «τὰ περὶ τὰς ὀργάς» μας καθιστά σώφρονες και ακόλαστους.

3. Στις πράξεις ισχύει το ακριβώς αντίθετο από αυτό που ισχύει στα πάθη.

4. Τα μόνιμα στοιχεία του χαρακτήρα του ανθρώπου διαμορφώνονται από την επανάληψη όμοιων ενεργειών.

A.1.β.1. Σε ποιο σημείο του κειμένου εντοπίζεται επιχείρημα εκ του αντιστρόφου; [Μονάδες 2]

2. «Ὀὐ μικρόν... ἀλλά πάμπολυ»: να αναφέρετε δύο εκφραστικά σχήματα που εντοπίζονται στη φράση. [Μονάδες 2]

3. «ἐν αὐτοῖς»: Σε ποια/-ες λέξη/-εις ή φράση/-εις του αρχαίου κειμένου αναφέρεται αντωνυμία «αὐτοῖς»; [Μονάδες 2]

Μονάδες 10

B.1. Ποια είναι, σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, η επιδίωξη των νομοθετών και για ποιο λόγο ο φιλόσοφος αναφέρεται στο έργο τους; Με ποιο τρόπο η επιτυχία ή μη των νομοθετών στο έργο τους επηρεάζει το πολίτευμα;

Μονάδες 10

B.2. Να γράψετε στο τετράδιό σας, δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω θέσεις, τη λέξη Σωστό, αν είναι σωστή και Λάθος, αν είναι λανθασμένη.

1. Ο Αριστοτέλης, όταν έφτασε στην Αθήνα το 367 π.Χ., αμέσως εντυπωσιάστηκε από την προσωπικότητα του Πλάτωνα.

2. Ο Αριστοτέλης στην Ακαδημία ήρθε αντιμέτωπος με τον Πλάτωνα, αλλά και με άλλους συναδέλφους του, όπως τον Ηράκλειτο, τον Σπεύσιππο και τον Ξενοκράτη.

3. Ο Αριστοτέλης ολοκλήρωσε το έργο του «Μετά τα Φυσικά» κατά την τρίτη περίοδο της φιλοσοφικής του δραστηριότητας στην Αθήνα.

4. Ο Αριστοτέλης εγκαταλείποντας οριστικά την Αθήνα το 232 π.Χ. έκανε έναν δριμύ υπαινιγμό στους συκοφάντες χρησιμοποιώντας στίχους της Οδύσσειας.

5. Ο Αριστοτέλης χώρισε την ψυχή σε τρία μέρη: α) το λόγον έχον μέρος, β) το άλογον μέρος και γ) το επιθυμητικόν.

Μονάδες 10

B.3. συναλλάγμασι, δεινοῖς: με καθεμιά από τις λέξεις που σας δίνονται να γράψετε μια περίοδο λόγου στα νέα ελληνικά, όπου η ίδια λέξη, σε οποιαδήποτε πτώση και αριθμό, θα χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο.

Μονάδες 10

Β.4. «*Οὐ μικρὸν οὖν διαφέρει τὸ οὕτως ἢ οὕτως εὐθὺς ἐκ νέων ἐθίζεσθαι, ἀλλὰ πάμπλου, μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν*»: Να συσχετίσετε την άποψη που διατυπώνει ο Αριστοτέλης για τον χρόνο και τον τρόπο της ηθικής εκπαίδευσης με τα όσα συζητούν ο ανώνυμος Αθηναίος και ο Κλεινίας από την Κρήτη, στο επόμενο απόσπασμα από τους Νόμους του Πλάτωνα.

Αθηναίος: Λέγω, λοιπόν, ότι η πρώτη αίσθηση των παιδιών είναι η ηδονή και η λύπη και μαζί με αυτά μπαίνει για πρώτη φορά στην ψυχή τους η αρετή και η κακία. Η φρόνηση, όμως, κι οι αληθινές και σταθερές γνώμες αποτελούν ευτύχημα, αν μπουν στην ψυχή κάποιου, έστω στα γεράματα. Είναι τέλειος, εν πάση περιπτώσει, ο άνθρωπος που θα αποκτήσει αυτά τα αγαθά και οτιδήποτε περιέχεται σε αυτά. Θεωρώ, επομένως, εκπαίδευση («παιδείαν») την πρώτη αρετή που μπαίνει στις ψυχές των παιδιών. Η ηδονή, η φιλία, η λύπη και το μίσος, αν μπουν σωστά στις ψυχές εκείνων που δεν έχει αφυπνιστεί ακόμη μέσα τους ο ορθός λόγος, και όταν, αφού συνειδητοποιήσουν την ύπαρξή του, συμφωνήσουν με αυτόν στο ότι έχουν εξασκηθεί σωστά στις ανάλογες συνήθειες, αυτή η συμφωνία είναι η αρετή στο σύνολό της. Το κομμάτι της, όμως, που ανατράφηκε σωστά σχετικά με τις ηδονές και τις λύπες, ώστε να μισεί αμέσως όσα πρέπει να μισεί, από την αρχή ως το τέλος, και να αγαπά όσα πρέπει ν' αγαπά, αυτό ακριβώς αν αποκόψεις από τον λόγο και το ονομάσεις εκπαίδευση, θα κάμεις σωστά σύμφωνα με τη δική μου τουλάχιστον γνώμη.

Κλεινίας: Κι αυτά που είπες προηγούμενως, καλέ μου φίλε, για την παιδεία, κι αυτά που λες τώρα, μου φαίνονται σωστά.

[Μετάφραση: Β. Μοσκόβης, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1988]

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ:

Ξενοφῶν Κύρου Παιδεία 1, 3, 13-15

Οι δελεαστικές προτάσεις που απευθύνει ο Αστυάγης στον Κύρο για να μείνει μαζί του.

Ἐπεὶ δὲ ἡ Μανδάνη παρεσκευάζετο ὡς ἀπιούσα πάλιν πρὸς τὸν ἄνδρα, ἔδειτο αὐτῆς ὁ Αστυάγης καταλιπεῖν τὸν Κύρον. Ἡ δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι βούλοιο μὲν ἅπαντα τῷ πατρὶ χαρίζεσθαι, ἄκοντα μέντοι τὸν παῖδα χαλεπὸν εἶναι νομίζειν καταλιπεῖν. Ἐνθα δὴ ὁ Αστυάγης λέγει πρὸς τὸν Κύρον· ὦ παῖ, ἦν μένης παρ' ἐμοί, πρῶτον μὲν τῆς παρ' ἐμὲ εισόδου σοι οὐδεὶς ἄρξει, ἀλλ' ὅποταν βούλη εἰσιέναι ὡς ἐμέ, ἐπὶ σοὶ ἔσται· καὶ χάριν σοι εἶσομαι ὅσῳ ἂν πλεονάκις εἰσίης ὡς

ἐμέ. Ἐπειτα δὲ ἵπποις τοῖς ἐμοῖς χρήσῃ καὶ ἄλλοις ὅποσοις ἂν βούλη, καὶ ὅποταν ἀπίης, ἔχων ἅπει οὐς ἂν αὐτὸς ἐθέλης. [...] Καὶ παῖδας δέ σοι ἐγὼ συμπαίστορας παρέξω, καὶ ἄλλα ὅποσα ἂν βούλη λέγων πρὸς ἐμὲ οὐκ ἀτυχήσεις. Ἐπεὶ ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀστυάγης, ἡ μήτηρ διηρώτα τὸν Κῦρον πότερον βούλοιο μένειν ἢ ἀπιέναι. Ὁ δὲ οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ ταχὺ εἶπεν ὅτι μένειν βούλοιο.

Λεξιλόγιο

δέομαι= παρακαλώ

ἐπὶ τινὶ ἐστί= εξαρτάται ἀπὸ κάποιον

χάριν οἶδα τινὶ= χρωστώ ευγνωμοσύνη σε κάποιον

συμπαίστορας= συμπαίκτης

μέλλω= καθυστερῶ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφραστεῖ το ἀπόσπασμα: «Ἐπεὶ δὲ ἡ Μανδάνη ... ἐθέλης».

Μονάδες 20

Γ2. Προκειμένου ὁ Ἀστυάγης νὰ πείσει τὸν Κύρο τι τελευταῖο τοῦ υπόσχεται καὶ ποιο τὸ ἀποτέλεσμα; (Καὶ παῖδας δέ σοι ... βούλοιο).

Μονάδες 10

Γ3. α) Νὰ ἀναγνωριστεῖ τὸ εἶδος τῶν ἀντωνυμιῶν καὶ νὰ τοποθετηθοῦν στὴν ἴδια πτῶση τοῦ ἄλλου ἀριθμοῦ: αὐτῆς, ἐμοὶ, οὐδεῖς, τοῖς ἐμοῖς, οὐς.

Μονάδες 5

Γ3. β) Νὰ γραφεῖ τὸ β' ἐνικό ὅλων τῶν ἐγκλίσεων τοῦ Ἐνεστώτα (τὸ ἀπαρέμφατο καὶ ἡ μετοχή): εἶσομαι, ἀπίης.

Μονάδες 5

Γ4. α) Νὰ ἀναγνωριστοῦν συντακτικὰ οἱ λέξεις: ὡς ἀπιούσα, τῷ πατρὶ, ἄκοντα, ἵπποις, αὐτὸς.

Μονάδες 5

β) Νὰ τοποθετηθεῖ ὁ ευθύς λόγος σε πλάγιο με ὅλους τοὺς δυνατοὺς τρόπους: Ὡ παῖ, ἦν μένης παρ' ἐμοὶ, πρῶτον μὲν τῆς παρ' ἐμέ εἰσόδου σοι οὐδεῖς ἄρξει.

Ὁ Ἀστυάγης ἔλεγε ...

Μονάδες 5

Καλή ἐπιτυχία!!!